

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пош.
Конт. пош. шаян. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“, Львів.
Год. Рецензор приймас від
11-12 год. передплату
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТИТИ
Місячно: в прясю 500 зол.
За границею:
В Америці: 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.
Італії 750 лір, Німеччині 750 мар.
ІІ пайларів 5 мар. фр., Чехо-
словаччині 20 к. к., Румунії 15
лєй, Болгарії 750 лєй, Австрії
750 шл. — динна адреса і зот.

Телеф. Голландії 43-41.
Друкярні: 29-26.
В СПРАВІ ОІ ОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІН.
СТРАШІ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

Бути чи не бути.

Львів, 19. лютого 1929.

Черговим питанням сучасної Польщі є аміна конституції. Давно заподілана, з ріжних вихідних точок розглядана і навіть польською правдою ще серед транзитним переворотом дискусійною. — Сьогодні нісся появи проекту Беши. Більше вона зависла примарою над суспільно-політичним життям Польщі. Конституційний проект Б.Б. не пражаючи на заповідь аміни конституції, все-таки був неспотіванкою для польської демократії. Вона не вірала в „творчу силу“ безбітств, не вірала в спроможність заснування ріжностерним проурядовим табором, спільного проекту, тому й його поява була ударом обоху по голові польської демократії. Розуміється, ліквідуючі парламентарну демократію тенденції проекту ще збільшили силу того удару.

Не диво, що спершу польська демократія навіть не могла здобутися на глибший відхід. Вона була не лише приголомшенна але й заскочена. Та після першого вражіння, обі воючі сторони почали приготуватися до рішачого бою: проурядовий табор в обороні свого проекту, а демократичний до наступу проти нього. Після густої перестрілки в пресі перший більший удар наступив на „парламентарній арені“ між маршалками союму й сенату.

З нагоди 10-ти ліття польського парламентаризму висловилися на устрою тему марш. союму Даминський і марш. сенату Шиманський. Перший з них у формі обережно-нюжливий, виступав в обороні парламентарної демократії, на перший план висуваючи ідею компромісу і співпраці між урядом і парламентом. Польський парламентаризм мав значні заслуги для будівництва польської держави, але й мав свої недоліки, як: роздрібнення партій, недостатку зміцнених компромісів між ними та вибухливості демагогії. Та ці останні недуги не є лише причиною польських парламентаріїв, але й диктаторів, які намагаються у важкому доложенні і в боротьбі з трудностями. Демагогія не є складовою частиною означеного устрою, тільки поурою тінню натираючого загострення громадянської боротьби. Демократичний парламентаризм є коначною фразою конституційного життя Польщі. Поворот до іншого устрою був би шкідливим для Польщі. Єдиним виходом є компроміс між законодавчою й виконавчою владою, поможина, згодина, шира ідея публичного добра, сереснявута співпрацею обох чинників влади.

Промова марш. Даминського була справді незвичайно згодина, як і вся діяльність його дозидина на становищі провідника союму. Цілий рік І.Д. Даминський збирав собі капітал авторитету на становищі маршала союму, намагався бути „mehr pärtlich, als der Papst selbst“, все йшло на зустріч урядові, щоб могли виступити в характері медіатора між законодавчою й виконавчою владою, між демократією й своєрідним фашистським табором.

Ця спроба залагодити все наростаючого напруження, спроба щонайменше продовження існуючої устроєвої провизорії й толерування законодавчої влади — зовсім не повелася. Відбір прийшов несподівано й нечаяно з боку, з якого його найменше можна було сподіватися, а саме з боку маршала сенату проф. Шиманського. Віддавши марш. Пасуцькому, який 10 літ тому в руках парламенту сказав совітну влади, марш. Шиманський підкреслює, що парламентарний устрій „я принципів є для Польщі відповідним державним устроєм, що впливає з історичних мержевань і додовольє дугову потребу виладування і викину політичних і суспільних душок, потребу, коначну для характеру поляка. Ї він теж у нас найвідповіднішим тереном до вирішення суверенних народностевих інтересів“.

Як бачимо, в розумінні марш. Шиманського парламент є лише допомогною установою, якійсь вічем чи зібранням, на якому перерозглядаються й вирішуються політичні і суспільні душки та „вирішуються“ (?) суверенні народностеві інтереси“, а не законодавчою інституцією.

покажкою до вирішування цілості політичних, культурних і соціальних питань. Проф. Шиманський з усією силою протиставляється тав. сойомству, вказує на боротьбу з вачальником держави, валення міністрів, що впливало на рознуцаний стан фінансів і обнижували міжнародного становища Польщі. На голову союму запало марш. Шиманський всім головним гріхів, „привати і нечесности“, осуджуючи парламентарно-демократичний устрій, пражаючи його засобом, що веде Польщу до розстрою й упадку. Оферта маршала союму не нашла відгукону не лише в уряді і колах, що стоять поза ним, але навіть зустрілася з ріжким, рішучо негативним відношенням маршала сенату, себ-то представника, що стоїть на чолі другого, але однорядного зі соймом чинника законодавчої влади.

Це все нагально вказує, що про який-небудь компроміс і мови не може бути. Тут справу поставлено на вістрі меча, у всьому обемі висуваючи перед польською демократією гамлетівське: бути чи не бути! Досі польська демократія вегетувала в повній пасивності, всякими засобами, а головню софістичною діалектикою й тактичною компромісовістю ухиляючись від рішучого розіпрання важкої партії. Винину боротьбу, аберітти хоч би існуючий ненормальний стан, а щонайменше відкласти рішачий аудар на пізніше, до більш пригожих умов — ось завдання ватажків тієї демократії, а між ними й завдання марш. Пасуцького. Але у відповідь почули вони важкі слова з лисот проурядового табору: немає пощади для вас!

І польська демократія спожаління гідна мусить ладитися до боротьби, мусить стати в бою різні, мусить просто боронити свого існування, якщо не хоче зійти з горизонту суспільного життя зі степлем асортованого товару.

На парламентарній арені.

З СОЙМОВИХ КОМІСІЙ.

Справа закону про збори.

На конституційній комісії велася 14. п. м. дальша дебата над законопроектм про збори. Пос. д-р І. Блажевич боронив принципу свободи всіляких зборів без дозволу і аголошення. (Представник уряду погодився теж аби відбуття зборів не вимагало спеціального дозволу адміністраційної влади). Далше пос. д-р І. Блажевич виступав проти ст. 7. законопроекту, який дозволяв владі аборонити збори ще перед їх відкриттям з мотивів „публичної безпеки“. Ця справа ще не рішена.

Справа інвалідів.

На засіданні інвалідської комісії д. 14. п. м. пос. о. Ганушевський виступав в обороні інвалідів, пообіцявши ренти лише тому, що короткий речинець для реєстрації і ріжні зовнішні умови не дозволили їм аголоситися при реєстрації. Далше о. посод вимагав поширення закону на інвалідів, які воювали були до української сторони в польсько-українській війні. У висліді дискусії рішено продовжити реєстрацію до кінця 1930 р., а щодо другої, порушеної о. Ганушевським справи, — відкласти внесок до підкомісії, яка загалі займеться новелізацією закону.

Справа видачі послів.

Комісія регуляційна й посольської незайманості рада д. 15. п. м. над домаганнями міністерства справедливості видати судові послів Вітнера і Варського (кому.) та К. Вальницького (сель-роб. лів.) за їх демонстрацію на процесі Візурської Громади у Вільні; навазі послів скористали тоді з короткої перерви в розправі й виголосяли прийти для обнижувачення. Рефер. пос. Подольський (Б.Б.) поставив внесок до лівій вимоги уряду, себ-то на видачу. Спротивив цьому представник Укр. Клубу посол д-р В. Загайкевич, боронючи одлавою принципну посольської незайманості, як і доказуючи безспівність урядової вимоги в даному випадку з мериторичного боку. Тому, що пролозичий реферат на видачу послів не отримала більшості голосів,

пос. Подольський зрієв реферату на пленумі, а передано його послові д-р Затайленчичі.

З СЕНАТУ.

Справа Батитич.

На адміністраційній комісії сенату 13. п. м. сен. д-р А. Горбачевський протиставив справу кривавої події в Батитичах вже на найближче пленарне засідання сенату тому, що реферат сен. Домбського (Б.Б.) слід ще доловити ріжними іншими даними. Цей внесок, як відомо, не нашов більшості, і справу Батитич мерити переведено крива пленум (14. п. м.), де її остаточно похоронено.

Ст. Гломбінський про два націоналізми.

На сенатській бюджетовій комісії в дні 14. п. м. сен. Ст. Гломбінський (Н. Д.) накинувся на українців, які бувають — протеговані урядовою політикою (!) — тероризують поляків і т. д. Гломбінський доказував, що польський енцидент націоналізм є будучий, а український узаїський руйнуючий і тому м. Сказковський не повинен був ставити оба ці націоналізми один поруч другого. Сен. А. Горбачевський заперечував проти цювання на українців, доказав теж абсурдність твердження про „прихильність“ політики теперішнього уряду до українців. Коли сен. Гломбінський, вказує про польсько-українську боротьбу на австр. часів, доказував, що поміж цими народами йшло до зближення, то цим твердженням він одночасно ствердив, що остали боротьба поміж українським і польським народами триває не від нині. Цю боротьбу загострила світова війна з її наслідками, війна 1918/19 року і цілнша політика польських урядів. Українці стали на становищі права самоназначення, на якому стояли теж і поляки і це не є алогічним. Тому й складена принципіальна декларация при вступі до польських законодавчих палат на управління до репресій, до яких нахилився сен. Гломбінський.

За українськй написи на залізничних.

На сенатській бюджетовій комісії 15. п. м. при розгляді бюджету м-ства комунікацій сен. А. Горбачевський пригадав утримання написів на залізничних шляхах у нел. Австрії і аголосив внесення на івекційні дозволених, польсько-українських зга. польсько-білоруських написів на українських, зга. білоруських землях у Польщі. Домагався теж відпівідних розпорядків ресектувати українську мову в службових аписах на залізничних. — На тому самому засіданні сен. А. Горбачевський боронив внеску на призначення у залізні тарифах аніжних посяків для перевозу залізничними штучних тавовів, пасівня та ріжких приладів; боронив теж внеску на підвищу платні залізничникам.

Ще про вибір членів Державного Трибуналу.

На засіданні повного сенату 14. п. м. доловано, як відомо, вибору членів Державного Трибуналу. Справу складу Держ. Трибуналу управління диявно закон з 1923 р. і соймом (сенатський) регулямін, який каже, що вибори мають агідно з ключем, що обовязував при виборі членів до соймівних (сенатських) комісій. На цій основі Український Сенатський Клуб, як найбільшійший після Б.Б., мав бодіумине право зестигнувати до Держ. Трибуналу свого кандидата. Самі вибори є провизурою формального характеру, призначеною для навази морального авторитету членам Трибуналу. Не наважати на це сенат відкинув головами Б.Б. і правлі українську кандидатуру д-ра Вол. Охримовича і перенів до Державного Трибуналу трьох поляків. Проти нарушування обовязуючого принципну, виразно визначеного законом і аніжачим урядом, промовляв сен. А. Горбачевський, однак — очевидно — без реального успіху.

Присилайте нагороду та списки громад і гуртів, що колектували на „Рідну Школу“, щоб отримати їх у загальний список повітів і громад, який надіть до друку Головно Управ. „Рідної Школи“ у Львові, Ринок ч. 10.

Ювілей С. Стадникової.

Театральна вистава і привіт.

Сала Музичного Інституту давно вже не бачила такої збору: була налита вщерть добірною публікою, святочно одітою. Особа симпатичної артистки стягнула всіх цікавих, що віддавна не бачили її на сцені і тих, що зварили своїм громадянським обов'язком явитись на її виставу.

Вечір складався з двох старих, так сказати, «класичних» п'єс нашого побутового репертуру: ві «Запорожця над Дунаєм» і «Марусі Богуславки» і одної чужинної, що більше класичної, італійської «Мірандоліни», що вийшла на нашу сцену вперше, завдяки «Малому Театрові» Курбаса в Києві.

Як це не дивно, а той старий «Запорожець», з якого знаємо нині майже напам'ять кожну пісню, кожну фразу і жест, який ще раз перед нашими очима завдяки самій появі Рубчака і ювілятки. Те саме можна сказати і про «Марусю Богуславку». Роль «Мірандоліни» була для п. С. Стадникової, здається, найкраща, а може тільки чогось подібного найбільше акторської, що бажала чогось погідного та веселого.

Весь вечір мав піднесений настрій і навіть довгі перерви, — необхідні при повній переміні обстановки на сцені зовсім непригожій для таких змін, — не зіпсували цього настрою на сцені, де гості давно вже не бачили стільки своїх знайомих. Після 1-ої дії «Запорожця над Дунаєм» на сцені збиралась уся театральна дружина і ювілятку оточили її товариші по професії та коші кохати. Від «Кооперативу Український Театр» промовляв М. Рудницький, якого промову передаємо в фейлетоні. Від театральної дружини вітала ювілятку сеніор наших акторів п. Рубчак, який своїми простими, щирими від серця словами витиснув слези не тільки з очей самої ювілятки і зі своїх власних, але і в одному зі слухачів. Одночасно передав він їй від артистів срібну тазу зі срібними чарками — справді щедрий дар, коли зважити матеріальні умовини наших акторів.

Після цього дир. Кооперативу п. Б. Янів прочитав деякі з телеграм і привіттів, що наспіли на вечір. Прочитати всі або бодай більшість цікавих не було змоги. Не вважаючи на те, що Львів був минулого тижня відрізаний від світа і що поштою та телеграфічною комунікацією і досі не вповні налагоджені, п. С. Стаднікова дістала гарний жмут привіттів з усіх закутків української землі і від земляків на чужині.

З огляду на те, що ці привітти йшли на різні адреси і деякі з них прийшли (і приходить наділати) з великим опізненням, а наша редакція не могла їх досі дістати, список їх подамо в наступному числі.

Після ювілейної вистави артисти театру та

МІХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Імпровізована роль артистки.

(Слово на ювілейній виставі з нагоди 25-ліття сценічної праці С. Стадникової.)

Високоповажана Ювілятко!

Припада мені несподівана честь — чи не краще сказати приємність? — передати Вам нині від «Кооперативу Український Театр» поклін і найкращі побажання з нагоди Вашого свята.

Ви знаєте прегарно ролю ювілейного промовця. А що до ролі належить звичайно і текст. Ви знаєте також і його майже напам'ять, мов текст найкращих своїх ролей.

Якби Ви були письменницею, тоді з офіційною промовою не було би ніяких труднощів. Дати Вашого життєпису і видання Ваших творів, можна би перевести високоестетною літературною характеристикою, а вона має ту дивну прикмету, що її мало хто перевіряє, а ще менше хто слухає. Але біографія драматичної артистки це одна з тих акукульованих тай, про які важче довідатись, ніж про скількість її правдивих чи тільки добре заграєних любовних драм і комедій.

Артистки не старіються для сучасників ніколи. Не лише тому, що вони мусять уже по домаганнім своїй професії вічно відмолюватися на сцені. Артистка часто починає свою кар'єру так чужиною, що аки її ровесники-журналісти дікувати писати про неї, вона вже може святкувати свій 25-літній ювілей.

Пригадувати життя артистки? Навіщо торкатись такої неприємної теми в такий приємний день? Найкращі її моменти проведені на сцені, а її життя це життя створення нескінченної кількості її. Кожний театральний глядач, що пам'ятає Вас нині, в якій небудь із ролей за останніх 25 літ, не хоче, щоб йому псувати його безпосереднього живого враження.

кількадесяті гостей зібравшись на вечеру у салі «Бристоль», де свято протяглося далеко поза північ. Товариська гутірка була переплігана поважними і веселими промовами, в яких віддавали присутні поклін талантові артистки від різних наших установ і у власнім імені та ділялися своїми споминами, аніжаними з кар'єрою ювілятки. Промовляли пп.: дир. Б. Янів, дир. С. Федак, о. І. Туркенич, Ф. Федорців, В. Мудрий, А. Крушельницький, Л. Ленкий і П. Волошенка.

Учительські Краєві Зізди.

II.

Педагогічно-науковий зїзд учителів середніх шкіл «Рідної Школи».

В дні 1. і 2. лютого радні зїзд учительства середніх шкіл «Рідної Школи» і то в одних справах як повний зїзд, у інших — поділений на секції. На повному зїзді виголошено три реферати й переведено над ними дискусію.

Директор В. Кузьмович виголосив основний теоретично-організаційний реферат: «Мій помічник в справах організації навчання і виховання загально-образованої середньої школи». Опираючись на статистичному і цифровому матеріалі дрогобицької гімназії «Рідної Школи» за весь час її існування, референт шукав рівноваги між вкладом громадянства у школу й між вислідом, який принесла гімназія за час свого існування.

Референт дир. Кузьмович був дуже основний — якраз з огляду на цифрово-статистичний матеріал. Висновки — доволі песимістичні — хоч і опрацьовані статистикою, не зовсім певні для оцінки загальної праці школи Р. Ш. з огляду на те, що ґрунтувалися на матеріалі одної школи, в додатку такої, що тільки-що розвивалася, і з огляду на надзвичайно важкі післявоєнні відносини: матеріальні й людські матеріалу.

Цей реферат — доказ самокритичного почуття референта, послужив у дискусії д-ру І. Копачеві до пороблення несприхлих висновків відносно шкільництва Р. Ш. Його висновки спростував з погляду становища «Рідної Школи» д-р Макарушка, заявляючи, що недопустимим було б замикати якунебудь школу Р. Ш. через те, що вона не оплачується.

Другий реферат директора Антона Крушельницького був більш практично-організаційного характеру. Референт підготував своїм рефератом поставлення вислків у справі перестрою всіх староклясичних музических гімназій «Рідної Школи» на гуманістичні і дає математично-природничі, вважаючи, що західній вітці українського народу вистаріають староклясичні державні гімназії. Далі домагався референт заснування приватної дволітньої педагогії Р. Ш. для гімназійних абітурієнтів і врешті заснування промислової школи у Львові.

Тому може найкраще було би нині сказати кілька слів про ту Вашу ролю, в якій Вас досі ще ніхто не бачив, а якої Ви не підготувалися, в якій Ви не почуваете себе зовсім добре — і хто зна, чи взагалі до неї надається. Це Ваша перша імпровізована роль ювілятки.

25-літні роковини, мов срібне весілля, домагаються бодай подорожного волосся. Ювілейне свято підходить особам, що відчувають на своїх раменах тягар літ, тягар своєї поваги і намагаються відграти ролю достойників. Куди Вам до такої ролі з Вашою скромністю, безпретенсіозністю і молодістю?

Та що-ж? Український артист не може вибрати собі роль; він мусить грати все, що приноситься йому гра обставин і часу; він мусить виявляти свій талант навіть у найбільше невідповідних для себе і несподіваних ролях. Мало хто знає, що одну з найкращих своїх ролей Ви завдаєте такій імпровізації. Коли покинула, незабутня Рубчаківна вийшла раз підчас вистав нашого театру в Сокалі нежданно на відступку. Ви мусіли заграти замість неї «Марусю Богуславку» та Яригу в «Невольнику» і завдяки цьому випадкові придбали дві прегарні ролі.

Тому може і нині не один вертаючись із Вашого свята до хати, скаже собі нішком, що Ви виконали свою ювілейну ролю куди краще, як ті, що підготувались до них довгими роками і уважали ювілей одним із найкращих виступів свого життєвого репертуру. Хто зна, чи не єдині, які повинні святкувати свої ювілеї — це артисти. Є в нас багато причин для цього. Письменники, вчені або діячі, що хотять прилучити свою працю ювілеєм і відбудувати годосно білосніжне свого життя, часто розбуджують прикрі почування: спочування. Актори єдині можуть ставати ювілятами у розквіті сил, а що важливіше єдині ювіляти, які самі можуть виповнити свої вечір. Актори єдині можуть зробити свій вечір цікавим самі виступаючи, тому, що не приносять інших говорити про них офіційних

Референт зустрівся з деяким спротивом дискусіантів, що протинилися увільненню гімназій «Рідної Школи» від староклясичного вантажу (латини й греки із схоластичним способом навчання). На щастя треба зазначити, що у промові «Рідної Школи» проявляється вже теж стремління до пристосування гімназії Р. Ш. до життя (реферат д-ра Макарушки і дискусія в комісії для перестрою шкільництва Р. Ш.) і можна сподіватися, що всі староклясичні гімназії Р. Ш. уступлять місця типам більш пристосованим до життя.

Так само важною є справа дволітніх вищих учительських курсів т. зв. педагогії, в якій моголо приготуватися до учительської праці у вселюдних школах абітурієнти (-тки) різних українських гімназій. У зв'язку з переміною 8-клас. гімназій на 5-класові (вищі) в січні 1929-го, гімназій до вселюдних 7-класових шкіл, справа фахової освіти учителів вселюдних шкіл набирає великої ваги.

Справа-ж промислової школи має вже свою історію. Вона, здається, не уступить уже із сторінок преси й не припиниться серед деяких кол нашого громадянства, доки не дійдемо до її здійснення.

Третій реферат — проф. І.а. Гриневського «Виховне значіння музики й співу» мав на меті вказати на потребу введення рівноваги між навчанням і вихованням, при чому це останнє повинно покористуватись таким важним засобом, як спів і музика.

Практичним доповненням цього реферату був реферат проф. Я. Барнича із Самбора, виголошений на зібранні «Мистецької секції» на тему: «Про шкільні підручники для навчання співу й гри на скрипці».

Взагалі дальша праця зїзду відбувалась а секціях.

В секції історичній виголосив д-р Маркіян Терлецький науковий реферат: «Навчання історії Старого Сходу і Греції в зв'язку з найновішими дослідями й розкопками». Цей реферат, незвичайно цікавий як інформація в сьогочасному стані питання про студії історії старинного Сходу, не задовольняв деякого з учасників тому, що не займався методикою навчання старинної історії. Референт вказав у відповіді на інформаційно-науковий, не методологічний характер свого реферату.

У філософській секції виголосив реферат пр. Антін Каянський: «Своєчасова і надобовязкова шкільна лектура». Референт подав прикінці реферату зразок канону шкільної й поза-шкільної української лектури, — при чому намагався матеріал шкільного й позашкільного читання зробити матеріалом досвідної праці молоді. Зустрівся він із спротивом прихильників староклясичного схоластицизму, для яких лектура є матеріалом для проведення учителем певних (обмежених) завдань (заціплення певних поглядів) — тим самим матеріал лектури не по-

промов і самі не потребують багато говорити про себе.

Цього заздять Вам, Пані, нині всі робітнички пера, які хотіли би дивдатись свого ювілею. А ті, що знають один найважливіший момент Вашого життєпису, а саме: що Ваші родинні передали Вам свій талант і свою любов до своєї невдільної та важкої професії, ті заздять Вам навіть ще чогось більше. Якби родинні наших робітнички пера підготували своїх дітей до письменської праці так само як Ваші глядали на Вас змалку з думкою про сцену, то ми мали би нині письменників після 25-літньої їхньої праці з таким самим погідним і щасним обличчям, як Ваше, коли Ви починаєте говорити про свою працю.

Ми, театральні глядачі, рідко коли думаємо про одну з найосновніших рис акторської психології, якій актор після довгих літ праці завдає свою молодість і чутливу вразливість: він має змогу бодати на сцені жити іншим життям, заповненим з уяви поетів і в ньому знаходити забутий про своє власне. Ви, Пані, належите до тих рідких талантів, які не розможевають свого життя на сіру буденність і ілюзію мистецтва. Ви жили на сцені своєю дійсною вдачею, а серед скрутноі буденщини жили сценою. І тому Ваша власна буденщина, що не мала навіть стільки прикрас, скільки має їх артистка в опадках і квітах, коли сходять зі сцени, ця злиденна дійсність циганського мандрівного шатра залишила Вам у споминах заноморочуючий запах екзотичних невянучих квітів.

Нехай-же завдяки Вам залишиться і серед нас, театральної публіки, бодай один із таких спадкових споминів, який мають досі ті, що на гімназійній лавці пролавали нішком шкільні книжки, щоб могли Вас бачити на сцені — нехай і нині завдяки таким споминам навічними кохати театр так як Ви за те, що навіть, коли він найбільший, він у снаї доповнювати та прикрашувати нашу ще білішу буденність!

даним вживатися із шкільного вартості вчителя. Словом промовляли вони за обмеженням лектури до невеличкого числа книжок, які учні змогли прочитати виключно тільки під проводом вчителя, забуваючи, що такий тісний провід учня напр. при лектурі класичної філософії обмежується в більшості випадків до граматичного розбору тексту і не може знайти застосування при навчанні українського письменства — живого письменства живої нації.

Це вже буде завданням секції українців устатити добір української лектури, яка могла б стати матеріалом до всесторонньої творчої праці молоді, керованої майже непомітно досвідною рукою вчителя, який зможе і скоча сам стати в тілі, щоб тим краще підпомагати спробу розв'язку творчої думки молоді (розуміється відповідно до рівня її віку і спроможності).

В математичній секції праця йшла доволу реферату проф. Юрія Левинського: „Навчання фізики в учительських семінаріях“. Референт заявив би поставити лабораторію праці при навчанні фізики в основу навчання — правда з різномірним узагальненням теоретичної частини навчання. Рівночасно, числячись за несприятливою нашою школою до лабораторію праці й наших відносинах. У своїх виступах він нахилився до обмеження матеріалу, дуже цінного — що правда — для фізики, але менш вартості для молоді, щоб замість об'єктивного матеріалу сильніше узагальнити як предмет навчання найновіші здобутки фізики й техніки, між іншим промісні тіла, радіотехніку, повітряне плавання, новітнє мореплавання (підводні судна й аеронавіти) і ін. Всі виступи референта одобрено.

Крім того ухвалено домогатися організування при „Учительській Громаді“ секції математично-природничої, відбуту з'їзд математиків і природників підчас латинських Великодніх свят та подбати про видання „Збірника фізико-математичних праць для семінарій і гімназій“.

Врешті на зібранні мистецької секції виготовлено два реферати: крім зазначеного реферату Я. Барнич — реферат проф. Ю. Будчанюка: „Про виховання культурне й мистецько-естетичне“.

В зв'язку з обом рефератами поставлено дебатерат до Головної Управи Р. Ш.: „Педагогічно-науковий з'їзд Р. Ш. признає велике значення у вихованні молоді предметам мистецько-технічної групи та закликає Головну Управу Р. Ш., щоб поклала увагу на всіх своїх шкіл відповідно накласти ці предмети. В тієї цілі навчання тих предметів Головна Управа буде поручати виключно кваліфікованим силам, а дирекції шкіл подбавати про відповідні робітні і салі вправ та поділ молоді однієї класи, що числить понад 20 учнів(иць) на однієї групи“. Далі дебатерати цієї секції були в справі шкільних підручників, курсу для вчителів всеобщих шкіл і в справі промислової (мистецько-промислової) школи.

Всієї програми з'їзду не вичерпано: відпав реферат д-ра Туряницького: „Дієвість у шкільному вихованні“, як також у фізико-біологічній секції реферат д-ра Велигорського: „Про навчання української грамматики“.

Загальне враження із з'їзду — корисне. З'їзд, що мав бути педагогічно-науковим — був ним у всіх своїх секціях. На пленумі з'їзду висунулися організаційні реферати, як відоміш шукання „Рідної Школи“ за новими цінностями в шкільництві. Своє роздумування в цьому напрямку обурювала на цифровому матеріалі д-р Кузьмич, на його теоретичних міркуваннях побудував незалежно від цього реферату практичні висновки д-р А. Крушельницький.

З'їзд середньошкільного вчителства міг і повинен був сказати своє слово в організаційних справах — даліш правдою перестрою шкільництва повинно повести те саме вчителство в кругах, що удержують середні школи й на загальному з'їзді „Рідної Школи“, даючи наприклад Головній Управі Р. Ш.

Частина педагогічно-наукова мала доривочний характер. Замало із центра підготовано матеріал праці у секціях, щоб авторитет суцільний образ з'їзду. Таку працю на будуче повинна проводити „Рідна Школа“ wraz із „Учительською Громадою“, — при якій творяться окремі фахові секції (як секція 1) українців, 2) істориків, 3) географів. Намічені: мистецька і математично-природничі).

Другою слабкою стороною з'їзду було відсутність в з'їзді загального зібрання „Учительської Громади“, вислідом чого станова справа перенесена пращо педагогічно-наукового з'їзду. Такі два з'їзди можна аучити, але треба признати два перші дні на педагогічно-науковий з'їзд — третій на зібрання становой організації. Бо тільки в цей спосіб можна буде і добре підготувати педагогічно-науковий з'їзд і перевести його по програмі.

Всех так в своєрідний з'їзд, передаючи висновки своєї праці з одного боку Головній У-

праві „Рідної Школи“, з другого Секціям „Учительської Громади“, причинились чимало до оживлення праці обох цих організацій.

К.

Французькі фільми.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, у люті 1929.

I.

Тутешня поліція зробила облаву на п'яних „люболюбах“ і танцюїтах і посадила в тюрму цілу ватагу тансерів товариських „dancseurs mondains“, які поби танців займались сильно ще й шанти-жамп, крадіжками й переховуванням краденого. Чимало жінок, переважно вже трохи зрілих, було жертвами цих гарних молодців. Покинулися, ці палі мабуть будуть на будуче трохи обережніші, однак подібні їм такі далі будуть плавати в хореографічній ідилії з незнайомими молодцями, які й далі, при нагоді, тої самої ночі братимуть їх стаи, їх уста і їх ожерелля.

Поліційна облава дала привід до цікавого спостереження в ділянці психології народів.

Всі товариські тансери, поведені в слідку в'язницю, — або „латинські брати“, або балканді... Іншими словами, вони всі чорняві й сматані.

Американська письменниця Анита Лує написала веселий і забавний роман під заголовком: „Чоловіки воліють руських“. (Gentlemen prefer the blondes). Можливо, що жіночки — особливо ті, що шукають розради в тансінгах — воліють чорнявих. Наслідком чого переважна частина тутешніх професіональних тансерів налінає сюди з Італії, з Еспанії, з Ромуїні і з Сербії, навіть з Аргентини, та й з інших країв, які пишавляться типом чоловіків, який любий західно-європейським і північно-американським поглядам — дарма, що багатим і з добрих родин. Ніколи не чувано, щоб такий професіонал танців був голландець або швед: руські не мають успіху в цій круговоротній кар'єрі. Прикро воно, але воно так...

Кожна раса, навіть кожна країна має в цьому всеобщому Вавилоні свою спеціальність у алому; можливо, що й в добром. Читайте тутешні газети, а побачите, що в Парижі: наші сердечні друзі (і, коли-б вірити нашим „справжнім“ націоналістам, то й наші „союзники“ проти „спільного ворога“) визнаються в грабежах збройною рукою; бельгійці в обманствах фінансових; американці — у видачах чеків без покриття; що англіяки — клептоманки: німці розпущують молодих хлопців, то що, то що.

Очевидно, не вільно надзвичати кримінальної статистики і робити несправедливі узагальнення. А все таки числа лишаються — числами.

II.

Тутешні судові розправи перед лавою присяжних в справах т. зв. пристрасних злочинів мають свою добре уgruntовану славу в світі: вони довгі, архібагачуки і доводять до вислідів абсурдних. Не так воно в Англії.

Минулого місяця перед присяжними в Ліверпулі став обвинений Кларк. Розправа не була довга.

Обвинений: — Буду боронитися як винуватий.

Президент: — Признаєте, що ви убивли паню Сімсон, вдову, і силкувались вбити її дочку Гледіс?

Обв.: — Так, пале.

През.: — Дуже добре. Час, це гроші. Така думка також панів суддів присяжних. Прочитаю вам засуд.

Проведені монотонні слова-формули: „Засуджений на голову кару... підвищений аж поки не настане смерть... Нехай Бог нас має в своїй опіці...“

Обв.: — Гаразд. Дуже дякую.

Все те тривало чотири хвили і двадцять сім секунд: так обчислюють, своїми годинниками, гаєтні справованні. Це теж світовий рекорд, правда, дуже особливий.

Що подібне тут неможливе. В Парижі карні розправи в пристрасних злочинах мають характер романтичних мельдрам, з безконечними тирадами, з театральними ефектами, трохи не з тепоновими сольоспівками: трошки кропи і багато слани.

III.

Англіяські сусіди французів кудя швидше й прозачілиші. В незданно виданих „Записках парламентарних“ можна читати:

З кінцем астеронада 1916 р. адмірал Тітті був назначений командантом флоту на місце адмірала Делакло. Така зміна в самому розгари війни мала велике значіння. Виглядало її в Пала-ту Громад в останній дебаті:

„П. Ашлі: — Чи є інші зміни в борі адміраліції?“

„П. Бальфур: — Так, будуть важні зміни.“

„П. Белерс: — Чи будуть інші зміни у високому командуванні?“

„П. Бальфур: — Так, певне, будуть інші зміни, які будуть оповіщені в своєму часі.“

Це все! Про одно з найважливіших рішень в британській воєнній управі! Якби така подія була сталася у Франції, то викликала б вона цілу лаву промов і тривала би днями цілими.

Ось на днях була тут прелонга дебата над альзаським питанням. Вона тяглася десять днів. Сам Пуанкаре говорив щось чотири дні. А всі ті безконечні, повторювані і суперечні промови дали у висліді резолюцію банальну й без змісту. Головний тутешній гуморист і мораліст Вотелі ось як уявляє собі ту саму дебат, переведену на англійський лад:

П. Пуанкаре: — Чи ви сепаратист?

Альзаський посол: — Так сказатиб...

П. Пуанкаре: — Відповідайте так чи ні?

Альзаський посол: — Ні.

П. Пуанкаре: — Це сущіе!... Все інше можна поладити. Зрештою Франція ні трохи не хоче вам дошкудувати; вона хоче берігти ваші права і вас задоволити. Хотите аберігти церковний конкордат? Хотите користуватися місцевою самоуправою і автономією в рамках французької держави? Хотите далі вчити дітей німецької мови? Було по вашому.

Ні тутешні посли ні п. Пуанкаре так не говорили. Нема сумніву, що тутешні парламентарні дебати не доросли до рівня англійських парламентарних нарад. Однак нема також сумніву, що з цих і подібних помічень не можна виводити загального висновку про „виспівість англо-саксонської раси“ — висновок, який був свого часу в моді навіть у деяких французьких колах. Бо в інших ділянках життя й національної діяльності, в яких французи на цілі гори перевищують не тільки англо-саксонців, а й всі інші культурні народи. Наслідком того ці „узагальнювання“, ці класифікації у вишівість і нижівість — кульгають на одну ногу.

В безконечній черзі...

Друга розправа проти Василя Атананчука й Івана Вербицького.

Промова обор. д-ра В. Старосольського

Якщо ми, оборонці, могли вибрати для наших підсудних оригаційний трибунал або лаву присяжних — ми вибралиб рішуче оригаційний трибунал, хоч він є звичайно більше строгий. Бо так, як ми є переконані про невинність обох обвинувачених, так був би про це переконаний і трибунал, що до того мусить мотивувати присуд, чого не робить лава присяжних, видаючи свій вердикт.

В цьому процесі заходить одна велика небезпека. Цей процес не є політичним процесом. Він не має навіть нічого опільного з ним. Чому? Політичний процес — це боротьба двох течій. Прадний атентатчик не лише признається до своєї вини, але також мотивує свій вчинок політичними мотивами. Правда, оба. Іван Вербицький признався до шпівонажі, але за це засуджено його ще в попередньому процесі. Тому віншій процес є значившим кримінальним процесом.

Ви, присяжні судді, знаєте вже також про те, що У. В. О. має різні реферати. Тому без сумніву можна твердити, що хто працює в однім рефераті, той не міг навіть ангажуватись у другому. А ми вже знаємо, що оба. Вербицький займався розвідкою, отже тимсамим він не міг бути атентатником. На це нема не лише ніяких доказів, але навіть найменших познак. А всеж таки Вербицький сидить на лаві обвинувачених.

Не буду аналізувати зізнання цілої великої плеяди свідків, хіба лише деяких, саме тих, які своїми зізнаннями обтяжують оба. І. Вербицького.

Зазначу, що всі зізнання св. Жукова у слідчого судді знаходяться в цілості в „Газеті Порані“.

Це отже його репродукція.

Б один свідок. Качор, який твердить, що саме оба. Вербицький є вбивником, хоч тому рішуче перечить другий свідок Янко. Хтож такий св. Качор? Це один з убивників бп. п. Вейкзера, який навіть не заважав озвучити тим ганебним учинком односторонній поліції. Тому можна думати, що його зізнаннями міг керувати мотив, щоб „вкриттям злочину“ переквертувати цілу свою вину і вернутись знова в ряди поліції. А знаємо, що подібні методи, щоб викрити виконавців убивства кур. Собієвського, припороцьовані ним також до Голівня і Мариняка, які сиділи в він під даємом убивства куратора. Зізнанням св. Янко не можна не вірити і підозрювати його в притишності до оба. Вербицького. Знаємо, що управа томи мусіла Янка перенести з повик-

ан строгого поведіння з політичними впливами, українцями.

Прок, каже, що зізнанням св. Стецькової треба довірити а ділості або хочем відкинути їх. Але він у них таки повірив. Вона тут плела такі місентинції, що прим. власник цукорні Стецьків хотів її отруїти навою. Якщо прок. їй повірив, то чому ще не потягнув Стецькова до відповідальності і не прикавав його замкнути? Того прок. не зробив, бо не вірив таким сплетням. А чому іншим зізнанням св. Стецькової вірив? Вона навіть підготувала кілька язичичних листів (грісців) Яницької. Я питаю, чому всі обтяжуючі докази аложила Стецькова тут устно? Зробила це тому, що в тих грісах не було абсолютно ніяких доказів вини обв. Вербицького.

Думаю, що про цих свідків більше не потребує говорити. Вони не можуть бути основою акту обвинувачення.

Супроти зізнань свідків п.-і Гачевської і д-ра Цепельовського не можуть цілковито встоятися зізнання св. Гасмана. Але в дійсності Гасман сам навіть ніколи не казав, щоб возив двох молодих пасажирів дня 19. X. 1926 р. Ту дату їм (19. X. 1926 р.) засвідченовано йому що-лино при першій переслуханні на поліції, де ствердив Гасман під замітом скоротити їм вул. Тарновського. Що воно так було, а не інакше, ствердив сам св. ком. Конарський. Про це свідчать найкраще самі вгаїни св. Гасмана при його конфронтації з обвинуваченими. І так коли обв. Вербицький при конфронтації з св. Гасманом дня 3. III. 1927 р. заявив, що не їздив дня 19. X. 1926 р. на вул. Тарновського — тоді св. Гасман запевняв і не потвердив, що це було так 19. X. 1926 р. Даліше неправдою є, щоб після прочитання нотатки в „Газ. Поранній“ св. Гасман застановлявся, чи возив убийників. Бо тоді було йому логічно ясно, що він сам невинний і нікого не возив дня 19. X. 1926 р. Тут на розправі запитав один присяжний судді св. Гасмана, чи по повероті з тої їзди під відеську каварню не бачив він того вечора нальичайних видань часописів, які повідомляли про вбивство кур. Собіньського. Він відповів, що не бачив. А чи можливо, щоб у такому рухливому перекресті зузіли і хоріг, у тому живчику львівського життя, яким є площа біля „Відень“, міг св. Гасман не замітити нальичайного видання? Св. Гасман вже тоді мусів би мати підозріння, що його пасажирі вбили кур. Собіньського. Тому я маю право твердити, що неправдою є, немовби св. Гасман возив 19. X. 1926 р. у критичне місце обох убийників.

Годі також не вірити зізнанням св. Арєди, який напевно бачив утікаючих убийників критичного вечора. Тому його зізнання є дуже важливі. Хіба тільки густа концепція з автом, яким нібито приїхали вбивники, не дозволяє прикладати ваги до зізнань цього свідка.

Алібі обв. Атаманчука є понад усякий сумнів доказане. Бо на основі аложений і відчитаних зізнань свідків нема найменшого сумніву, що обв. Іван Вербицький нахилився критичного вечора на другому кінці Львова, у себе дома. Якби зізнання свідків Баліського, Тютківної і інших уважали ви навіть за односторонні, то цього не можна сказати про зізнання польки, св. Бориславської (Байсаровичівної). Вона докладно зізнає, що обв. І. Вербицький був того самого вечора дома, як прийшов св. Баліський. А св. Баліського арештовано вже 20. X. 1926 р. Значить: вона мусіла бути у п-ства Вербицьких 19. X. 1926 р.

Доказом невинності обв. Вербицького свідчить знайдення у п-ства Вербицьких револьвер, який був його калібру, як цей, з якого стріляно вбили кур. Собіньського. Якби обв. Вербицький був убийником, то хіба постарався би, аби дома не було ніякого револьвера, або знайдення би той, який убито куратора. Вже цей факт дає на те, що ні обв. Вербицький ні ніхто в домі Вербицьких не міг бути убийником, що і логічно і психологічно є цілком ясне.

Про невинність обв. Вербицького свідчать даліше найкраще його душевний стан, який по змінився зовсім по дні 19. X. 1926 р. Це виходить з кореспонденції обв. Вербицького до парчєної Яницької, в якій поодинові слова і вислови уважає прок. саме безпосереднім матеріальним доказом вини обв. Вербицького в убивстві кур. Собіньського. Але у відправі слова може кожний вкладати такий зміст, який сам захоче. Тому ви, присяжні судді, не ігноруйте змісту цілої кореспонденції двох залюблених і без упереджень розглядайте ті відправі слова разом з цілим змістом. Тоді переконаєтеся, що перші слова карточки з 19. X. 1926: „Не можу відважитися“ не замикають в собі нічого страшного, тим менше планування атентату на кур. Собіньського. Бо те, що залюблений обв. Вербицький боїться починати прийнятим дисловом озброєння любові діачки — це стара пісню а боротьби в любові і любови в боротьбі. Зноваж слова листа з 17. X. 1926 р.

(„щоб було, якби я зайшов до Долини, а описав на Стрий і Перемишль поїхав туди. де вже раз був (до Лодзі їздив у пересні), бо в противному випадку приїду до Тебе аж на фарі“) — це не плів утечі, як думає прок. Бо чи можливо, щоб обв. Вербицький думав перед убивством куратора про те, що буде на феріях? Ні! Основа тієї переписки характеризується лише повною залежністю обв. Вербицького від Яницької. Про це свідчать найкраще слова листа обв. Вербо-го до Яницької а дня 22. II. 1926 р.: „Боюсь зрадити найбільшу тайну“, даліше... „Зраджу, але не скажи про це навіть Довгому“ (Атаманчукові). Що було, який той лист написав був обв. Вербицький 17. або 19. X. 1926 р.? Прок. уважав би ці слова очевидно за признання до вбивства кур. Собіньського.

Якщож переглянемо листи Яницької до обв. Вербицького, то переконаємося, що майже кожний з них носить не лише дату, але навіть означення години. Бо вони умовилися обоє навіть думати про себе в означених годинах. Тоді не буде хіба дивувати прокуратора, що дві картки обв. Вербицького з дня 19. X. мають означену навіть годину. А не хіба логічно і незбито доказує, що Яницька знала би про задумане убивство кур. Собіньського. Але прок. навіть не підозріває її про це. Ціла переписка між цими обома людьми кричить до нас, що день 19. X. 1926 р. не міг бути переломовим днем у житті обох залюблених, а це доказує найкраще, що обв. Вербицький не міг бути убийником.

Акт обвинувачення побудований так, що на його основі або оба обвинувачені були убийниками, або підоли з них. Цілу ту концепцію акту обвинувачення перекреслює лист обв. Вербо-го а дня 17. X. 1926 р. до Яницької, де він жаліється на обв. Атаманчука за те, що він поїхав до Долини без нього. Чи так може писати атентатчик, який навіть не знає, чи обв. Атаманчук є 17. X. 1926 р. у Львові, хоч оба мають за два дні нібито виконати атентат на кур. Собіньського? Якщо ті листи не є писані пізніше (того прок. навіть не перечить), щоб відтягнути вини обох обвинувачених — то це вже кричить голосно до неба, що вони оба є тут цілком невинні.

Також лист Михайла Вербицького до обв. Івана а листопада 1926 р. проречисто говорить про невинність обв. Івана Вербицького. В нім брат Михайло подає обв. Іванові контент листа до ролчів Яницької до Америки, в яким обв. Вербицький думав просити руки їх доньки. Цей лист вказує хіба на те, що в житті обв. Вербицького абсолютно ніщо не змінилося. Зноваж даліший зміст того листу вказує, що обв. Вербицький рішився навіть зівратити а організацією і не займатися розвідкою, тому, що він стрінувся із акидом вербства від організації. Чи можливо, щоб такий тяжкий закид стрінув убийника кур. Собіньського, до якого вона (організація) відноситься з тяжкими закидами, кажучи, що обв. Вербицький лінухує і нічого не робить?

Тому обв. Вербицький не міг бути убийником. Тому ви, присяжні судді, роздумайте добре над питанням вини, роздумайте без ніяких упереджень. Я на терезку ваги справедливості докладаю своє найглибше переконання, що обв. Вербицький невинний, невинний, невинний.

Сойм.

По тижневій перерві збирається дня 19. лютого сойм на наради. В звязі з цим скликали на 18. лютого 7 сойм. комісій. Крім того радитимуть клуби польської лівиці. Клуб ГПС має постановити, чи підписи внесення „Визволення“ на потягнення мін. скарбу Чеховича до конст. відповідальності. Коли внесення здобуде вимагану кількість підписів, поставлять його в соймі.

Мін. Чех-вич подався до димісії.

Міністр скарбу Чехович аложив 18. лютого на руки прем. Бартеля просьбу в справі димісії в звязі із закидами, зробленими йому в соймі, де його обвинувачували, що переступив бюджет і не предложив соймові додаткових позцій. Прем. Бартель сказав, що просьба мін. Чеховича не може бути узята, бо в цій справі є солідарні всі міністри разом із шефом.

Парцеляція.

У „Деннику Законів“ поміщений розпорядок ради міністрів, який устійнює парцеляційний план на 1930 р. На основі того плану у львівській воєвідстві спарцелюють 7000 га приватних ґрунтів, у станіславській воєвідстві 6000 га, а в тернопільській 9.000 га. Від тих скількоостей треба відрахувати ґрунти вже розпарцельовані.

Від 20. лютого наука.

З утіла, яке прийшло до Львова, приділили держ. школам отоплення, тому можливо є зача-

ти науку наново. Кураторія шк. львівської округи зарядила, що наука в гімназіях, семінаріях і фахових школах починається 20. лютого (середа). Отоплення шк. салі мають уже у вівторок.

В четвер буде правильний залізничний рух.

Покищо залізничні власті опанували в часті положення на залізних шляхах шлях. При помочі війська можна буде зовсім опанувати положення. Сподіються, що до четверга привернуть уже правильну особову та товарову комунікацію.

Ліга Націй в обороні нац. меншостей.

Бюро Вольфа повідомляє з Женєви, що ген. секретаріат Ліги Націй видав брошуру „Оборона мовних, етнічних і релігійних меншостей Лігою Націй“, якої метою є алекшити дискусію над справою меншостей, передбачену на безрезультатні засідання Ради Ліги. В брошурі є виїмки й акти Ліги Націй у справах меншостей: складається вона з трьох частей: 1) резолюції Ради Ліги, 2) виїмки зі звітів із засідань Ради, 3) резолюції та звіти зборів Ліги.

Литва, СРСР і Вильно.

Дня 18. лютого більшовицький посол Антоїв-Овсієнко вручив президентові Литви свої повноваження. На аудієнції пос. Овсієнко в промові сказав м. і., що буде старатися закріпити приязні взаємини між СРСР і Литвою, оперті на договорах з 1920 і 1926 рр. Президент Сметона у відповіді згадав також названі договори та сказав, що Литва як і СРСР доцїнюють добрі взаємини, створені між обома країнами та пригадав, що ці договори означили литовський кордон із столицею Вильно.

Реконструкція кабінету ЧСР.

Є чутки, що небаром треба сподіватися частинної реконструкції чехословацького кабінету. Уступлять міністри: залізничні, справедливісти й уніфікації. При цьому змінився би й склад урядової коаліції. Вістку цю потверджує лист мін. уніфікації Газіка до партії словацьких народовців, у яким сказано, що незадовго подасться до димісії.

Хто зрадив плян ген. Гренера?

З Берліна повідомляють, що там перевели домашню ревізію в п.-і Валентін і переслаухали її у поліції в звязі з тайним меморіалом міністра ген. Гренера, який помістив „Ревю оф Ревюз“. П.-і Валентін є польською горожанкою зі Львова. Вона була співробітницею Штрєзємана і секретаркою місячника „Нора унд Зід“.

Троцький просить у Німеччині права азилу.

Більшовицька преса оголосила такий комунікат: Троцького вислали з СРСР за протибільшовицьку діяльність згідно а постановами спец. конференції при держ. політбюрі. Сімя Троцького, згідно із своїм бажанням, виїхала разом із ним.

Президент німецького парламенту Лебе зіслав із Царгорода від Троцького телеграму, а який поклакуючись на святочну президентську промову, виголошену в райхстазі 6. лютого ц. р., звертається до царгородського німецького консуляту з проханням позвозити йому приїхати у Німеччину. През. Лебе відіслав цю телеграму до нім. уряду. Промова, що на неї поклакуються Троцький, була виголошена в нагоди 10-их роковин ваймарської конституції. Є там уступ про лібералізм нім. уряду у відношенні до політичних партій. Відповідаючи комуністам през. Лебе сказав тоді, що може прийти ханди, коли нім. уряд дасть Троцькому азил.

Продовження відпустки Чічеріна.

Рада нар. комісарів постановила продовжити закордонну відпустку нар. комісара закорд. справ Чічеріна аж до липня 1929 р.

З нагоди протинальогольного місяця лютого, купуйте масово карти „Рідної Школи“, звільняючи від алькогольних напоїв! — Моєна їх дістати по ціні від 2 зол. у Кружках і в Головної Управі „Рідної Школи“, у Львові, Ринку ч. 10.

Замовлення Найуспішнішою Реклямою -- це доброта товару!

приймає
Народна Торговля
у Львові.

А. ПЯСЕЦКІ С. А. Фабрика чоколяди і цукрів, Краків

Запевнює своїм консументам гаранційно чистий товар (без ніяких домішок), тому поручає: десерову чоколяду молочну, сметанкову, великий вибір чоколядок і цукрів в прекрасних коробках.

Два інші пропеси, а саме проти 30-ох селян з Тернопільщини, обвинувачених за державну зраду (комуністична пропаганда) і проти селян з с. Гребенне пов. Рава Руска, за страйки, відсунуто аж до другої казенної, тому, що не явилися свідки з причини перерваної комунікації зі Львова.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Д-р Олександр Кулачковський.

В доповідні посмертної згадки про бл. п. д-ра Олександра Богдана Кулачковського, поміщеної в 29. ч. „Діла“ з 8. лютого ц. р., годиться подати ще точніші дані про життя й діяльність Покійника, хочби з огляду на великі його заслуги на віденському терені, де пережив понад 35 літ.

Вже як слухач прав у віденському університеті Кулачковський живо цікавився народними справами і брав дуже діяльну участь в житті студентського товариства „Січ“. По закінченні прав та отриманні докторату посвятився першорядно адвокатурі у Відні, а бачучи, що українська, досить численна громада не мала ніякої організації, дав почин до заснування першої такої організації, товариства „Родина“. Колиж через непорозуміння з „рус-

скими“ членами „Родина“ не розвивалась і за- непадала, був одним з основників „Кружка Земляків“, який нині по війні перемінив назву на „Українську Бесіду“. Покійний брав завіси- живну участь у цих товариствах аж до часу, поки не став западати на здоров'я. Якийсь час був також заступником сеньора Брацлава св. Варвари.

Одначе безперечно найбільшу заслугу по- ложив він як редактор українського тексту австрійського „Вісника Державних Законів“ від р. 1896 до 1918. Хоч Покійник, як людина чистого характеру, основного правничого ви- сколю й освіти, як добрий бесідник і знавець німецької мови міг зайняти в адвокатурі дуже визначне і незалежне становище, хоч якийсь час ухилявся йому можливість прийняти про- положення референта в міністерстві внутрішніх справ у Відні і шкоро уряднича кар'єра, — він відказався від того, а пішов слідами свого старшого брата, бл. п. Ярослава, директора „Дністра“, і посвятив своє життя на службу своєму народові. Двадцять двома томами укра- їнського тексту „В. З. Д.“ упів він собі не- вичислюваний вінець слави, доказ неспухої праці на ниві української правничої справи. З моло- дечим жаром забрався він до студювання на- родної мови і працював над тим ціле життя та довів до такого знавства, яким може по- чванитись мезо хто з наших правників. Щоб оцінити велич праці Покійника, треба пере-

глянути ті 22 томи його „Вісників“ і порів- няти з їх же німецькими текстами. Велика шко- да, що не довелося Покійникові докінчити роз- почате по розпаді Австрії діло і скласти спо- варень правничих висловів на основі своїх „Вісників“.

Похібно і друга його праця з часів по- розпаді Австрії не діждалась друку. Рукопис українського перекладу кримського закону, до- нині в Галичині обов'язкового, є в переклада- нні дружини Покійного, Олени з Зубрицьких. Той переклад предлягав був Покійний в р. 1922 кодифікаційній комісії ЗУНР, яка у Відні приготувала проекти законів для ЗУНР, і пе- реведа була дискусією над предлягеним пере- кладом.

Вкінці годиться згадати ще про одну за- слугу Покійника для народу. Інтересувався він завжди публичними справами, часто дописував до українських часописів про події парламен- тарні та про інші загальні справи, що доти- кали нашого народу. А мав він нагоду до орієн- тації в кожодчасній політичній ситуації, бо безперервно стикався з послами з Україн- ського Клубу у Відні, яким, як знавець ні- мецької мови, все радо помагав при укладанні всяких запитів (інтерпретацій) і внесків, а на- вить промов.

Нехай-же буде легкою Покійнику землі- ця на чужині!

А. Д.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Миський театр:
Вікторок 19-го, г. 7-30 веч. „Ташчича кава“, оперета (30 при. зникли).
Середя 20-го, г. 7-30 веч. „Бродвей“, гостинний виступ Модульської.
Четвер 21-го, г. 7-30 веч. „Борис Го- дунов“, опера Мусорського.

Кіна.

„Аполло“: „Тайний кур'єр“.
„Лек“: „Роман пани Ополської“.
„Оаза“: „Блаженні почі“.
„Панас“: „Гробиня великого кохання“.
„Фатаморган“: „Жінки на хованій горі“.

Добро „Прогіт“ — це добро цілого на- роду, а зокрема немного з нас.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакції не відповідає.

— Львів і Львівський повіт, Поірі! Пригадуємо, що 1. Загальні Збори Поі- рогого Союзу Кружків „Рідної Школи“ на місто і повіт Львів відбулися у лютий для 19. лютого 1929 року в год. 3. згадані в оповістці в об'єднанні „Прогіт“ у Львові, Глиноч, ч. 10. II. повних. — Головна Управа „Рідної Школи“. 1464 1-1

На високій школі вет. Брно на Мораві одержали в акційних семестрі 19. 8. 29 рік, р. дипломи вет. лікарів Васи- левича Зелених з Львова. Насиль Ожоган з Королівки пов. Заліщиць. Для 9. II. 1929 р. на тій же школі був промований на Д-ра вет. мед. Іван Левинський з До- бровора пов. Камінька Струмлянська. 1-1

Комітет Допомоги Українським По- літичним В'язням склався отримати ширшу подяку Комітетній урядування концерту для 25-го січня 1929 року в Золочеві за жертву на допомогу українським політи- чним в'язням в сумі зод. 33.61, та Круж- кові Української Молоді в Золочеві за жертву в сумі зод. 91.85. 1-2

Надзвичайні дітки на потреби „Рід- ної Школи“ зложили ВП. П.: Елеку- тина „Раді“ Сажубицька „Дністра“ у Львові 25 зод. замість нічого на допомо- ву бл. п. Товарища смертної Воєслава Кутинського; Українська Студентська Громада в Шаршаві 25 зод. а нагоди він-

чанин членів громади п. Овсани Пиро- гової ВП.: о. Ганкевич 8.55, п. Мишко- ва 2, п. Коштанівська 5, п. Вітошинська 10, п. Шановська 5, В'язишні Поіри Учнів. Пережильшани 23, п. Громинська 5, п. Ніжана Овська 20, п. Морюк 10, п. Ма- гальчинська 10, п. Олексинська 15, п. Ме- денко 15, п. Червонська 10, п. Добро- вольська 5, п. Пушкар 10, п. Микаше- вич 5, п. Морюк 10, п. Пелешська 5, п. проф. Лилинський 10 шилінгів, п. Столяницька 7.45, п. Стахурський 20. Чит. Прогіт в Зашкони 24. Дрибіні збери у Львові 70. — В нутрадіат (вар- тистів в золоті): Маслюк — 40, село Миколаїв — 40, село Малець — 40, Н. Н. — 5, Народна Торговля — 45, село Бо- їська — 20, село Миколаїв — 50. 1468 1-1

Надчит д-ра Е. Бузачинського п. н. „Новийша хірургія сезимини“ відбудеться для 21. II. 1929 р. в год. 7. вечором в доміні Українського Лікарського Топар- нства, вул. Руска 311. 1-1

Дрібні оголошення

За оголошення редакції не відповідає.

Рутиніваний коністент пошукує посади. Зголошення приймає канд. Д-ра Хробака в Перемишлі. 1463 —5

П'ЯТИМ високі ціни за золото, брілянти і перли Добро- вольські, Розважівські, Львів, (По- тель Жорж), вул. Академічна ч. 11. Опі- ка безплатно. 13.6 33—

ІНТЕЛІГЕНТНА особа, середній літ- ського росту, совісна газдиня, робоча докторка. Уміє дуже добре і скляно варити, пекти, прати і прасувати, пошукує нічого до старшого пана або віддана співзв'язки на ниві. Може бути негайно. Платня невелика після уяви. Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „С. Н. п'яма“. 1471 1-2

ПРОСВІТЯНСЬКИЙ ГИМН на міша- лий хор, партитура з голосами ч. 60. „Торбан“ Львів. вул. Осесидельні ч. 60. 1455 2-3

БЮЖЕТЕРЮ, ЗОЛОТІ, СІРБНІ ВИ- РОБИ продає за тогатику і на ратні від десятиків літ у місті краю завісна фірма Іван Зельтеррайх, Львів пл. Маринська ч. 5. Купують брілянти, золото, срібло плачу найвищої ціни 3 135-7

ОЛЕКСА МОСКАЛЬ в Воє Старо- ської пов. Яворів уроджений 12. II. 1901 р. уневажає отримати згублену вій- ськову книжочку виставлену через П. К. У. в Городку. 1471 1-3

ФРАНЦІСЬКОГО і три на форте- п'яні життя дипломована профе- сорка, есперанто за обід. Ласкаві листи до Адміністрації „Діла“ під „Францу- жанка“. 1469 1-1

ТИГОВЕЛЬНІ КУРСИ Й. ГІРШ- ШПРУНГА, Личаківська 34 при- в'язують вписи на ново 5-ти місясний тор- говельний курс. Стенографія і писання на машині. 1475 1-4

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакції не відповідає.

Спеціаліст зкуз латиня, серія і малюва

д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
432 Переселення Рентгеном. 12-21

Д-р Ростислав Білас

орд. при вул. Коперника ч. 45.
1445 2-3

Спеціаліст скриних, венер. недуг
і косметики 1-1

д-р Роман Дольницький
орд. 3-6 поп., Глубока 10. партер.
Кварцяна Ляпів і дітерміни.

ОСТОРОГА! Остеріагу, щоб ти тоне- боду не тогін похористуватися оргіна- лами вразили в жовтні м. р. докумен- ти Тимоча Естена, уродж. 1901 р. а саме: свідоцтвами зрілості української гімназії в Перемишлі, метрикою і сві- доцтвами польського громадянства. 1470 1-2

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Синтуська ч. 17. II. п.

(кріплення збігаються зубів плаво- бовання й виникнення зубів без болю Штучні зуби в качуку і золоті після найновішої системи. Пациєнти з прові- сий погоджуються в найкоротшому часі. II. 1. Урядовим і студентам значна зни- жка. 1439 Тел. 65-73. 2-3

Вд Управління Синодальної Ради Протославної Чеської Церкви. Сим повідомляється, що до неї вступило прохання від Олександри Чорнової Каріжкової, з заходом про розвід В шлюб з Олександром Олександровичем Нарвником, а причини його безвісного догдовитого перебування. Осіб знаю- чих місце його перебування, просять по- відомити в адресу: Sínodální Rada Pra- voslavné Církve v Praze XII, Zahrebská 6. 1402 1-3

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Т-ва „Сільський Господар“ у Львові.

відложено на день 1. березня (квітня) 1929 року.

Вони відбуваються з оголошенням рані- ше порядком зборів у Львові, при вул. Густоцького ч. 12 — „Українська Бесі- да“, Філія Кружків „Сільського Госпо- дар“. Кооператив, що є членами „С. Г.“ Р. С. У. К. вишлють обов'язково на ці Збори своїх делегатів. Всі прочі члени Т-ва запрошені в голосом дорядчик. 1467 1-1

Головна Рада

Подяка.

Високоповажаному д-рові Олександрові Баревському склядую на тій дорожній сердечну, дружню подяку за ширшій, повний посвятили труд у несеянні а- ларської пошани в часі недуги моєї Доро- гої Теті бл. п. Гелени Сватої. Рівно- часно почувачуся до обов'язку зложити також щиросердечну подяку всім тим, що віддали Дорогій Покійниці посідку прислагу та дали докази широго співчу- вання.

Д-р Володимир Білозор
а родиню.

Присилайте передплату!